

Αυτόματη Τιμαριθμική Αναπροσαρμογή (ΑΤΑ)

Description

Λούης Ν. Χριστοφίδης*

Οι απολαβές των εργαζομένων σε μία επιχείρηση αντανακλούν την προσφορά τους στην παραγωγή της επιχείρησης (την παραγωγικότητα τους).

Οι απολαβές εκφράζονται σε ονομαστικούς όρους (π.χ. ευρώ τον μήνα), και διαμορφώνονται από, μεταξύ άλλων, την τιμή του προϊόντος (επηρεάζει τη ζήτηση για εργασία), την αγοραστική δύναμη των απολαβών (επηρεάζει την προσφορά εργασίας), και τα υπόλοιπα κόστη της επιχείρησης (π.χ. το κόστος της ενέργειας που χρησιμοποιείται στην παραγωγή).

Σε μία περίοδο χρηματοοικονομικής χαλαρότητας, όπου οι τιμές των προϊόντων αυξάνονται αναλογικά χωρίς ουσιαστικές διαρθρωτικές αλλαγές στην παραγωγικότητα των εργαζομένων (πληθωρισμός ζήτησης, *'demand-pull inflation'*), οι απολαβές των εργαζομένων θα τείνουν και αυτές να αυξηθούν αναλογικά. Σε τέτοιες περιστάσεις ο θεσμός της ΑΤΑ διευκολύνει την προσαρμογή των μισθών. Όταν ο συντελεστής της ΑΤΑ είναι 100% (αύξηση των απολαβών ανάλογη με την γενική αύξηση των τιμών), η αγοραστική δύναμη των μισθών εξασφαλίζεται πλήρως. Όμως, ο συντελεστής 100% είναι ισοπεδωτικός γιατί δεν επιτρέπει μικρότερη (μεγαλύτερη) αύξηση στις απολαβές όταν το προϊόν της επιχείρησης τυγχάνει μικρότερης (μεγαλύτερης) αύξησης στην τιμή του. Είναι προτιμότερο ο αυτόματος συντελεστής να επιτρέπει επιμέρους διαπραγμάτευση που να αντανακλά τις ιδιαιτερότητες της αγοράς στην οποία μια

συγκεκριμένη επιχείρηση δραστηριοποιείται, επιτρέποντας έτσι μικρότερες (ή και μεγαλύτερες) προσαρμογές των μισθών της.

Σε περίοδο όπου οι αλλαγές στις τιμές των προϊόντων απορρέουν από μία αύξηση στο κόστος των συντελεστών παραγωγής (π.χ. αύξηση στην τιμή της ενέργειας, ή προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες, δηλαδή *πληθωρισμός κόστους*, *'cost-push inflation'*), η εν λόγω επιχείρηση θα επηρεαστεί αρνητικά. Η αύξηση του κόστους παραγωγής θα τείνει να προκαλέσει μείωση στην παραγωγή, την ζήτηση για εργασία, και τα κέρδη της επιχείρησης, καθώς και πιθανή αύξηση στην τιμή του προϊόντος. Στο βαθμό που η εικόνα αυτή είναι γενικότερα αντιπροσωπευτική, αύξηση στις απολαβές των εργαζομένων που να αποκαθιστούν πλήρως την αγοραστική δύναμη των μισθών δεν είναι εφικτή. Εάν ο συντελεστής της ΑΤΑ είναι πολύ υψηλός, μία αυτόματη αύξηση των απολαβών θα επιφέρει περεταίρω προβλήματα στην ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα των κυπριακών επιχειρήσεων, τη ζήτηση για εργασία, την ανεργία, το εθνικό προϊόν, και την εθνική ευημερία. Φαύλοι κύκλοι (τιμές-μισθοί-τιμές, κ.ο.κ.) μπορεί να εξελιχτούν, με περεταίρω αρνητικές επιπτώσεις.

Τα σοβαρά προβλήματα που απορρέουν από δυσκολίες στην προσφορά των συντελεστών παραγωγής ωθούν κάποιες κοινωνίες να αποφεύγουν το θεσμό της ΑΤΑ: αφήνουν την αυτόματη ανταπόκριση των μισθών στον πληθωρισμό να ρυθμίζεται *όπως κρίνεται ορθό κατά περίπτωση* από τους θεσμούς της αγοράς εργασίας (εργοδότες, συντεχνίες, συλλογικές συμβάσεις), ανάλογα με το είδος του γενεσιουργού πληθωρισμού (ζήτησης ή κόστους, *'demand-pull'* ή *'cost-push'*). Σε τέτοιες κοινωνίες, οι μακροχρόνιοι μισθοί που απορρέουν από συμβάσεις εξακολουθούν να αντανακλούν την αγοραστική τους δύναμη και την παραγωγικότητα της εργασίας. Επιτρέπουν όμως παροδικές μειώσεις στην αγοραστική δύναμη των μισθών όταν αυτές επιβάλλονται από τη φύση του πληθωρισμού, όταν δηλαδή αυτός προκύπτει από εξωγενείς αυξήσεις στις τιμές των συντελεστών παραγωγής, προβλήματα στις εφοδιαστικές αλυσίδες, πολέμους, κ.α..

Άλλες κοινωνίες βρίσκουν το θεσμό της ΑΤΑ χρήσιμο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο συντελεστής της ΑΤΑ δεν πρέπει να είναι τόσο υψηλός που να αποτρέπει μειώσεις των πραγματικών απολαβών όταν αυτές ενδείκνυνται. Εάν ο μηχανισμός αυτός δεν λειτουργήσει όσο και όταν πρέπει, τα μέτρα που στο τέλος της ημέρας θα πρέπει να ληφθούν για να αποκατασταθεί η σταθερότητα της οικονομίας θα είναι πιο επώδυνα.

Ποιο σύστημα είναι προτιμότερο; Αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πληθωριστικό περιβάλλον που αναμένεται. Όταν μία οικονομία είναι ανοικτή και εκτεθειμένη σε εξωγενή σοκ, τότε πρέπει να αναμένει περιόδους *πληθωρισμού κόστους* και να αποφεύγει

σχετικά υψηλούς, άμεσα ενεργοποιημένους, συντελεστές στην ΑΤΑ. Η συνεπακόλουθη ευελιξία στη αγορά εργασίας θα της επιτρέψει μία πιο ορθολογική μακροχρόνια οικονομική πολιτική, η οποία θα αφήσει την κοινωνία στο σύνολο της κερδισμένη. Σε αντίξοες περιόδους, το κράτος θα πρέπει να μεριμνά για τα οικονομικά αδύναμα μέλη του.

Η βέλτιστη ρύθμιση της ΑΤΑ εξαρτάται επίσης από το υπάρχον σύστημα εργασιακών σχέσεων. Θα μπορούσε να λεχθεί ότι όταν οι εργασιακές σχέσεις λειτουργούν με νηφαλιότητα προς το συμφέρον του συνόλου, διάφορες, τεχνικά ορθές, ρυθμίσεις της ΑΤΑ μπορούν να καταλήξουν σε παρόμοια μακροχρόνια αποτελέσματα.

**Ο Λούης Ν. Χριστοφίδης είναι Ομότιμος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και Πανεπιστημιακός Ομότιμος Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Guelph. Οι απόψεις που εκφράζονται είναι αυτές του συγγραφέα.*